

גילוי העבר הפרוגרסיבי: המקורות של למידה מבוססת פרויקטים

כיום, בתי ספר פרוגרסיביים רבים בארצות הברית מאמצים את התפיסה של למידה מבוססת פרויקטים PBL. מקורה של גישת ה-PBL הוא בפדגוגיה של התנועה הפרוגרסיבית בראשית המאה ה-20, שעוצבה על ידי פרנסיס פרקר, ג'ון דיואי ואחרים, שהתנגדה לסטנדרטיזציה של החינוך הבית ספרי. מקורותיה הרעיוניים של התנועה הפרוגרסיבית היו אקלקטיים, יחד עם זאת, התנועה הייתה מאוחדת בחתירה לרפורמה במערכת החינוך ודגלה בחינוך ממוקד בילד, בכיתות פתוחות ובגישת הפרויקטים. בשיאה, כ-20% מהילדים האמריקנים למדו בבתי הספר שהשתמשו בעקרונות כאלה או אחרים של הפדגוגיה הפרוגרסיבית.

הגישה של למידה מבוססת פרויקטים פותחה על ידי רפורמטור חינוכי נודע בשם וויליאם הארד קילפטרק (William Heard Killpatrick), שהיה תלמידו של ג'ון דיואי, שביסס את הגישה החדשה על רעיונותיו הפדגוגיים של דיואי. קילפטרק ראה בגישת הפרויקטים בסיס חדש לחינוך בבתי הספר.

המאפיינים העיקריים שהבדילו בין הגישה החדשה למסגרת החינוך הדומיננטית בארצות הברית היו:

- א. פיתוח חשיבה, לעומת דגש על שינון וזכירת המידע.
- ב. למידה מעשית ולא רכישת מידע לשם עצמו.
- ג. סביבה טבעית של למידה לעומת סביבה מלאכותית, מנותקת מהחיים.
- ד. התמקדות בבעיה, לעומת דגש על העקרונות.

המחנכים הפרוגרסיביים טענו, שפרויקט המופעל במסגרת ה-PBL חייב לעמוד במספר תנאים:

א. סביבה אותנטית:

- ✓ סביבת למידה טבעית ככל האפשר.
- ✓ על הפרויקט להיות קשור לעולם האמיתי של התלמידים, זה שמחוץ לכותלי בית הספר.
- ✓ על הפרויקט להיות בקשר עם הקהילה, כדי שהתלמידים לא יהיו צרכנים פאסיביים של ידע, אלא יתרמו לקהילה ולחברה.

ב. תוכן הלמידה:

- ✓ על תכנית הלימודים להיות תואמת לצורכי התלמידים ולחיייהם לאחר סיום בית הספר.
- ✓ דגש על למידה מעשית – לפי הגישה, כדי ללמוד מדעים על התלמידים להתנהג כמו מדענים.
- ✓ דגש על פיתוח מוטיבציה פנימית.

למידה מבוססת פרויקטים כוללת מספר שלבים עיקריים:

1. הכוונה ראשונית - שלב זה דורש מהמורה לחקור את האינטרסים של התלמידים בכיתה בבחירת הפרויקט ולבחון את הנושא ואת הרלוונטיות שלו עבור התלמידים.
2. תכנון מפורט - הכולל למידה תיאורטית לביצוע הפרויקט, בכלל זה לוי"ז מחייב, אך גמיש.
3. ביצוע פרויקט - המשלב למידה עיונית ולמידה מעשית, שבמסגרתו התלמידים לומדים, חוקרים, מעצבים, מנתחים ויוצרים.
4. הערכה - לעתים הערכה נעשית במסגרת אירוע, שבו נוטלים חלק תלמידים, מורים וחברי הקהילה.

במרוצת הזמן, גישת ה-PBL נעשתה פופולארית. עם זאת, לעתים, יישומיה הפדגוגיים לא עמדו בסטנדרטים של מפתחיה והפרויקט שבוצע על ידי התלמידים נתפס כפעילות מעשית או ניסויית במסגרת

מערכת החינוך הרגילה. גישתו של קילפטריק תרמה רבות לשינוי הפרקטיקה הפדגוגית במערכת החינוך בארצות הברית. בתי ספר, שרצו להימנע מהמגמה הגוברת של סטנדרטיזציה ודגש על בחינות, אימצו את גישת הפרויקטים כאלטרנטיבה, שזכתה לתמיכה מצד מורים, תלמידים וקהילות. אולם, המצב השתנה לאחר מלחמת העולם השנייה. המלחמה הקרה בשנות ה-50 וה-60 (של המאה הקודמת) והלחץ שנבע מהצלחות ברית המועצות בתחום החלל הביאו לרפורמות במערכת החינוך, ששמו במוקד הישגים אקדמיים ולמידה עיונית בלבד. בעקבות כך חלה מתקפה על הגישה הפרוגרסיבית וגם אי-הצלחתה במה שקשור ליכולת להביא ליישום ממשי של תכנית לימודים אינטגרטיבית, מבוססת פרויקטים, הביאו לירידת קרנה של הפדגוגיה הפרוגרסיבית ושל הלמידה מבוססת פרויקטים.

בשנים האחרונות גישת ה-PBL – זוכה להתעוררות ואף צוברת תאוצה על רקע ההתנגדות לתרבות הדומיננטית של מבחנים סטנדרטים. כיום בתי ספר רבים רואים בפרויקטים אמצעי עיקרי ללמידה, בהתבסס על ניסיון העבר שהוכיח את הפוטנציאל שיש ללמידה מבוססת פרויקטים על מעורבות התלמידים בחומר הנלמד והקשר העמוק שבין למידה לחיי התלמידים. היום, מספר בתי הספר, המאמצים את הגישה של למידה מבוססת פרויקטים כגישה עיקרית של הוראה ולמידה, גדל והולך.

התקציר מבוסס על המאמר :

Peterson, B. W. (2012). Uncovering the progressive past: The origins of project based learning. *UnBoxed: A Journal of Adult Learning in Schools*, 8. Retrieved from: https://gse.hightechhigh.org/unboxed/issue8/uncovering_the_progressive_past